

VITTE

vitte@klassekampen.no

Gener finner veien hjem

STEDSSANS: Hvordan finner dyr veien hjem igjen over lange avstander? Siden 1960-tallet har man visst at dette skyldes en magnetisk sans, der først identifisert i fugler, men ikke visst hvordan den virker. Nå har forskere ved Duke University identifisert gener hos regnbueørret, som etter flere år vender «hjem» for å gyte. Ved å forstyrre orienteringen hos noen ørreter fant de at 181 gener ble aktivert. Noen trigget produksjon av ferritin, et protein involvert i lagring og transport av magnetitt i cellene. Disse fungerer som små kompass som retter seg inn etter jordens magnetfelt, melder Biology Letters.

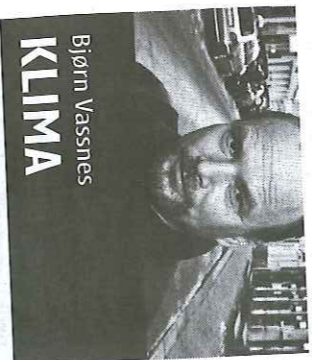

BV

For jordklodens helse er det viktigere at vi setter dyr, planter og jor

En ny front i klim

Miljøskribent Judith B. Schwartz viser at karbonkretsløpet handler om mer enn fossile utslipp.

Bjørn Vassnes

KLIMA

Det siste året har klimameldingene blitt stadig mer foruroligende. Spesielt i Arktis, der temperaturene raser opp over mens isen minsker både til havs og til lands. Samtidig setter ekstremværet rekorder over hele kloden. Men responsen politikerne kommer med, er lovnader om oljekutt et sted i fremtiden. Og folk flest synes heller ikke å være motivert for tiltak som monnet, bortsett fra å kjøpe el-biler, så lenge de blir subsidierte.

Eiblen redder oss ikke

Men kanskje vi har formulert klimaspørsmålet for snevert, og dermed også handlingsrommet? En som mener det er den amerikanske miljøskribenten Judith D. Schwartz som denne helgen er i Trondheim, på et seminar arrangert av Kunsthall Trondheim. Med sine to bøker «Cows Save The Planet» og «Water in Plain Sight» har Schwartz åpnet en «ny front» i klimakampen, og vist at klimaspørsmålet dreier seg om mye mer enn fossile utslipp.

I forkant av hennes norgesbesøk tok Klassekampen en prat med Schwartz og spurte først om hvorfor elektriske biler ikke vil redde oss fra klimakrisen.

— Å bytte til elektriske biler vil ikke stanse klimaendringene. Jeg mener miljøbevegelsen har kastet bort mulighetene ved å holde samtalen så høyt ved å holde samtalen så snevert fokusert på fossile drivstoff og energi. Ja, det er sant at bruken av karbonbasert drivstoff har ført til en dramatisk økning av atmosfærisk CO₂. Men en annen

FAKTA

Judith Schwartz:

- Frlans-journalist og forfatter med klima og miljø som hovedtemaer.
- I boka «Cows save the planet» (2013) skriver hun om at utarming av jordmonnet bidrar til økte CO₂-utslipp, og om hvordan dette kan snus.
- I «Water in Plain Sight» (2016) tar hun for seg vannets rolle i klimaspørsmålet.
- Schwartz er en av talerne på et seminar om bærekraftig utvikling i regi av Kunsthall Trondheim denne helgen, 5-6. mai.

faktor som er mindre omtalt er at tapet av karbon i jordmonnet også har bidratt til dette. Omtrent en tredjedel av CO₂, som går ut i atmosfæren kan tilskrives karbonetap i verdens jordmonn. Og det trenger ikke være slik, sier Schwartz.

Et optimistisk budskap

Det er Schwartz' påvisning av at denne utarmingen av jordmonnet ikke er nødvendig, som gjør hennes budskap optimistisk. Det åpner nemlig for strategier som kan ta karbonet tilbake fra atmosfæren, uten å ta i bruk risikabel geoenjenering.

Problemet er nemlig ikke karbonet i seg selv, men at for mye av det er i atmosfæren og forsterker drivhuseffekten. Det bør bringes tilbake til biosfæren og jorden, og det finnes måter å gjøre dette på, selv uten avansert teknologi.

Noen av de strategiene Schwartz foreslår, kan nok være kontroversielle. Som at betedyr skal kunne bidra positivt til klimaet. Tjil og med kyr, som er blitt utpekt til de verste klimasyndene.

Dette er nemlig misforstått,

BEDRE ENN SITTE RYKTE: Kyr har blitt utpekt til noen av de verste «klimasyndene». Men beitedyrenes rolle i verdens økosystemer er uvurderlig, mener Judith Schwartz. FOTO: CARMEN JASPERSEN, APP/NTB SCANPIX

mener Schwartz. For det første er påstandene om store metanutslipp fra kveg ikke korrekte. Hvorfor steg ikke metanutslippene i en periode da antallet kveg økte stort? (Det er først de aller siste årene har metanutslippene har økt dramatisk.) Betedyr kan ha enten negativ eller positiv effekt på karbonbalansen, og dette er avhengig av omstendighetene, mener hun.

— Industrielt dyrehold er en

miljømessig katastrofe, uten tvil. Men det er viktig å forstå rollen beitende dyr har spilt i verdens økosystemer. For eksempel ville ikke de store gress-slettene i verden finnes om det ikke var for flokkene av gressetere som beveger seg gjennom landskapet.

Alternativet er ørken

Gress-slettene og gresseterne har evolvert sammen, og trener hverandre:

— Drøvtyggere, som holdes i bevegelse av rovdyr, bearbeider jorden på måter som bygger et rikt jordmonn og fremmer dyp gressvekst. Eppenlaenskaperne deres bidrar med fuktighet og fruktbarhet, trampingen deres presser ned frøene slik at et mangfold av planter spirer. Og gammelt gress blir tråkket ned slik at den brytes ned av mikroorganismer. Når betedyr blir borte eller behandlet feil, stopper